Ita Kozakeviča un Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācijas dibināšana

Romualds Ražuks

Latvijas Tautas frontes priekšsēdētājs (1990-1992)

Nacionālo kultūras biedrību dibināšana 1988.gada rudenī

- Latvijas **Armēņu** kultūras centrs
- Latvijas **Baltkrievu** kultūras biedrība **“Svitanak”**
- **Ukraiņu** kultūrizglītības biedrība Latvijā **“Dņipro”**
- Latvijas **Krievu** kultūras centrs “Klasika”
- Latvijas **Igauņu** biedrība
- Rīgas **Vācu** kultūras biedrība
- Latvijas **Poļu** savienība
- Latvijas **Tatāru** biedrība “Ideļ”

- Latvijas **Krimas** Tatāru biedrība
- Latvijas **Moldāvu-rumāņu** biedrība
- Rīgas **latgaliešu** biedrība “Trešō zvaigzne”
- Latvijas **Lietuviešu** Savienība
- Latvijā dzīvojošo **Ungāru** biedrība **“Balaton”**
- Latvijas **Uzbeku** kultūras centrs
- Latvijas **Čigānu** nacionālās kultūras biedrība
- Latvijas **Ebreju** kopiena
- Latvijas **Gruzīnu** biedrība “Samšoblo”
- Latvijas **Kazahstānas** kultūras centrs “Suamir”

Nacionālo kultūras biedrību dibināšana 1988.gada rudenī un to atbalstītāji

LTF:

Sandra Kalniete

Armands Melnalksnis

Kultūras personības:

Uldis Bērziņš

Leons Briedis

Marija Briede-Makoveja

Jurijs Abizovs

Roalds Dobrovenskis

Knuts Skujenieks

Nacionālo kultūras biedrību asociācijas dibināšana 1988.gada 30.novembrī

- 16 Latvijas Nacionālas kultūras biedrības apvienojās
- Dibina Latvijas Nacionālo Kultūras biedrību Asociāciju
- Vadītāji:
  - Priekšsēdētājs – **Refats Čubarovs**
  - Priekšsēdētāja vietniece – **Ita Kozakeviča**
  - Atbildīgais sekretārs – **Romualds Ražuks**
  - Asociācijas juriste – **Ruta Šaca-Marjaša**

Latvijas Tautu Forums 1988.gada 10. un 11. decembrī

- Latvijas Tautas frontes (LTF) 1.kongress 1988.gada 8. un 9,oktobris
- LTF 1.kongresa rezolūcija «Par Latvijas Tautu forumu»
- Gatavošanas Latvijas PSR darbaļaužu Internacionālas frontes (Interfrontes) 1.kongresam (1989.gada 14.janvāris)
- Cīņa par nelatviešu atbalstu saasinājās līdz maksimumam
- Latvijas PSR vēl nesašķeltas kompartijas vadības centieni apvienot neapvienojamo
- Uzstājās kompartijas vadītāji, «darba kolektīvu» pārstāvji
- Nacionālo kultūras biedrību nāvējošais trieciens jēdzienam «krieviski runājošie iedzīvotāji» un vēl nedzimušai Interfrontei

Latvijas Tautu Forums 1988.gada 10. un 11. decembrī

- Bija zudis mīts par padomju tautu ka bezsejas un beznācijas ļaužu kopumu
- Pēc latviešu tautas nacionālas atmodas iezīmējās arī citu tautu pašapziņas augšana
- Līdz Tautu forumam reakcionārie spēki nacionalismā, «šķeltniecībā» vainoja latviešus un LTF, nacionālas kultūras biedrības apliecināja,ka stājās latviešiem blakus
- Ita Kozakeviča citēja Raiņa vārdus: «Ne tauta pret tautu tad karos, bet visas kopā pret tumsu».
- LTF valde nekavējoties sniedza atbalstu nacionālajam kultūras biedrībam.

GADA JANVĀRA

Nr. 237 (11 676)
Maksā 3 kap.

Latvijas PSR tautu foruma aicinājums visām Padomju Latvijas tautām

Cienījamie līdzpilsoņi!
Biedri!

Padomju Savienības Komunistiskās partijas uzsākto pārbūves un sabiedrības demokratizācijas kursu atbalsta visa tauta. Tas sekmē starpnacionālo attiecību demokratizāciju, nacionālās pašapziņas pieaugumu.

Mūs, Padomju Latvijas tautu pārstāvjus, vieno kopēja rūpe par mūsu kopējās mājas labklājību un uzplaukumu. Mēs esam vienisprātis par to, ka

— Latvijai jāattīstās Padomju Sociālistisko Republiku Savienības sastāvā kā suverēnai republikai, kuras tiesībām jābūt ne tikai pasludinātām PSRS Konstitūcijā, bet arī nodrošinātām, iekļaujot tajā nepieciešamos tiesiskos mehānismus šo tiesību reālai īstenošanai.

— PSKP pasludinātā cīņa par demokratizāciju, par patiesa sociālisma humānajām vērtībām ir vienīgais mūsu sabiedrības attīstības ceļš: uz stajnistisko nelikumību un brežņeviskās stagnācijas laikiem atceļa nav un nevar būt. Šajā sakarā Latvijas PSR tautu forums atbalsta nelikumīgi deportēto tautu centienus atgriezties savā dzimtenē un nenopemt no darba kārtības jautājumu par pastāvējušo nacionālī valstisko veidojumu atjaunošanu.

Sekmēt šādu attīstību ir ne tikai katra latvieša, bet arī jebkura republikas iedzīvotāja internacionāls pienākums.

Tajā pašā laikā visu Latvijā dzīvojošo tautu un nacionālo grupu kultūras attīstība ir svarīgs priekšnoteikums latviešu tautas kultūras attīstībai un starpnacionālo attiecību uzlabošanai. Mums visiem spēkiem jāuzturas un jāstiprina Latvijas pagātnē tik raksturīgās dažādu nacionālo kultūru dzīvās un auglīgās sadarbības un savstarpējās bagātināšanās tradīcija.

Kopīgiem spēkiem jārada tiesiskas garantijas visu republikā dzīvojošo tautu un nacionālo grupu kultūras iniciatīvām, to kultūras autonomijas nodrošināšanai, ieskaitot Latgales latviešu kultūras iniciatīvām un centieniem mūsdienu infrastruktūras izveidošanai Latgalē.

Īpašu atbalstu pelna tās kultūras iniciatīvas, kas vērstas uz Latvijas senāko iedzīvotāju — lībiešu valodas un tradīciju saglabāšanu; nedrīkst pieļaut to pilnīgu izzušanu.

— Republikas iedzīvotāju mehāniskā pieauguma radikāla ierobežošana uzskatāma par ārkārtēju pasākumu, kas nepieciešams gan no latviešu tautas nacionālo interešu viedokļa, gan arī visu republikas iedzīvotāju sociālo problēmu, tajā skaitā dzīvokļu, pārtikas, ekoloģiskās problēmu risināšanai.

— Republikas iedzīvotāju sastāvā (gan pēc nacionālā, gan pēc profesionālā — krievu) valodas apguvei jākļūst par vienu no kvalifikācijas celšanas sastāvdaļām un tai jāotiek uz uzņēmuma vai iestādes rēķina. Vēlams materiāli stimulēt abu valodu prasmi.

— Dažādās valodās runājošo iedzīvotāju savstarpējā informētība ir viens no svarīgākajiem uz labāku saprašanos tādēj ir lietderīgi izdot krievu valodā nedēļas biļetenu, kurā tiktu apkopoti aktuālā latviešu preses publikāciju tulkojumi, kā arī sinhroni (kopā populāras, sabiedriski politiskas televīzijas un radio pārraides.

— Galdāmajam likumam par republikas pilsonību, jebkuram tiesiskas valsts likumam, jāstāv cilvēka tiesību sardzē, tam nedrīkst būt atpakaļejoša spēka un jābalstās uz to, ka par pilntiesīgiem republikas pilsoņiem tiek atzīti visi PSRS pilsoņi, kas ilgāku laiku pastāvīgi dzīvo republikas teritorijā.

— Visiem republikas iedzīvotājiem svarīgākais pārbaudes kritērijs ir sociālā taisnīguma nostiprināšanās, bet tā nodrošināšanas priekšnoteikums ir atklātums; tā ilmenis ir svarīgos jautājumos kā sociālo labumu — dzīvokļu, pensijas, tautas patēriņa preču, medikamentu, medicīniskās kalpojumu utt. — reālais sadalījums ir acīmredzami

VIENĀ ZEMĒ — LATVIJĀ

Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācija tika nodibināta 1988. gada 3. decembrī, neilgi pirms Latvijas Tautu foruma. Tautu forums bija nepārvērtējams notikums mūsu republikas dzīvē, tajā iezīmējās daudz gaišu cerību un auglīgu ideju. Asociācijas biedri aktīvi piedalījās Foruma organizēšanā un norisē. Savu tālāko darbību Asociācija cieši saistījusi ar Foruma ideju iemiesošanu dzīvē, tā lēmumu realizēšanu.

Pašreiz, demokrātiskās kustības pacēluma laikā, Latvijā izveidojies un veiksmīgi attīstās jauns, progresīvs dažādu tautību attiecību modelis: ir izveidotas nacionālo minoritāšu sabiedriskas organizācijas — nacionālās kultūras biedrības, kuras nosaka savu nacionālo grupu aktuālās vēlmes, veicina savu biedru nacionālo interešu apmierināšanu kultūras, izglītības, reliģijas, savstarpēju kontaktu un daiļrades jomā. Vienlaikus notiek šo nacionālo biedrību konsolidēšanās process. Tā ir neatņemama republikas dzīves demokratizācijas un nacionālās atdzimšanas sastāvdaļa.

Bet viens no galvenajiem šī jaunā modeļa pamatprincipiem ir pilnīgas paritātes nosacījums, visu Latvijā dzīvojošu nacionālo minoritāšu vienlīdzība to kultūrnacionālajā attīstībā. Tāpēc mēs kategoriski noraidām jebkuras nacionālās minoritātes pretenzijas uz «vecākā» un «svarīgākā» lomu, ko motivē ar tās skaitlisku pārsvaru Latvijas teritorijā. Šādas pretenzijas mēs viennozīmīgi vērtējam kā nacionālās augstprātības izpausmi, kas nav savienojama ar sabiedrības demokratizāciju un ar senām nacionālo minoritāšu sadraudzības tradīcijām Latvijā, ar visas civilizētās pasaules vēsturisko pieredzi. Uzskatām par pilnīgi nepieļaujamām atsevišķu grupu pretenzijas uz Latvijas administratīvi teritoriālu pārdalīšanu, aizbildinoties ar kādas nacionālās minoritātes interešu nodrošināšanu. Ja šādas pretenzijas izsaka tādu tautu pārstāvji, kurām PSRS teritorijā ir savi neizmērojami plaši nacionāli valstiski veidojumi, tad mēs to vērtējam kā impēriskas tiekšmes attiecībā pret skaitliski nelielu tautu — latviešiem, kuri savā mazajā un vienīgajā vēsturiskajā teritorijā beidzot cenšas atkal atjaunot savu samīdīto un noniecināto valstisko suverenitāti.

Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācija visnotaļ atbalsta latviešu centienus saglabāt savu tautu, pasargāt to no iznīcības, dzīvot un strādāt savā zemē, būt tajā pilntiesīgam un gādīgam saimniekam. Mēs šais centienos nesaskatām nekādu pretrunu Latvijā dzīvojošo nacionālo minoritāšu interesēm. Gluži pretēji — esam pārliecināti, ka tikai reālas suverenitātes apstākļos pamatnācijai — latviešiem — būs reāla iespēja politiski, morāli un materiāli garantēt arī visām nacionālajām grupām, kas dzīvo Latvijā, likumā noteiktās pilsoņu tiesības, valodu un kultūru attīstību. Tādēļ mēs visi esam ieinteresēti stipras un demokrātiskas Latvijas izveidē.

Asociācija uzskata, ka būtiska demokrātiskas valsts pazīme ir ar likumu garantētu vienādu kultūrautonomijas tiesību nodrošināšana visām tās teritorijā dzīvojošām nacionālajām minoritātēm. Mēs esam izstrādājuši šīs tiesības nodrošinošu tiesisko normu projektu. Mūsuprāt, šis projekts var kļūt par pamatu attiecīga likuma pieņemšanai Latvijā. Tāpēc piedāvājam mūsu projektu plašai apspriešanai.

Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācijas
priekšsēdētājs — REFATS ČUBAROVS

Priekšsēdētāja vietniece — ITA KOZAKEVIČA

Atbildīgais sekretārs — ROMUALDS RAŽUKS

Asociācijas juriste — RUTA ŠACA-MARJAŠA

Cīņa 3/XII 89.

PAR LATVIJAS PSR NACIONĀLO MINORITĀŠU

Ita Kozakeviča Latvijas nacionālo kultūras biedrību otrajā kongresā 1989.gada decembrī

«Nacionālas minoritātes loma – būt tiltam vai vienotājam starp savu vēsturisko dzimteni un to tautu, kuras starpā dzīvo».

1990.Gada 4.Majs

Latvijas PSR Augstākās Padomes Deklarācija Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu pieņemta!

